

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE FEJLESZTÉSÉNEK MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐI, ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉS

(Komárom-Esztergom megye készülő Területfejlesztési Koncepciójából)

A Helyzetelemző munkarészt, melyek e részekkel zárulnak, a megrendelő Komárom-Esztergom megyei Területfejlesztési Tanács 2006-ban elfogadta.

A Koncepció és a Stratégiai Program generáltervezője: Tatabánya M. J. V. Önkormányzat Gazdaságfejlesztő Szervezet Kht. 2800 Tatabánya, Fő tér 6.

1. ÖSSZEGZETT SWOT-ANALÍZIS

1. 1. ERŐSSÉGEK

1.1.1. Az elhelyezkedésből, gazdaságföldrajzi, -fejlesztési adottságokból adódóan:

- Budapest, mint főváros vonzereje
- A kedvező kelet-nyugati irányú közúti, vasúti kapcsolat és a fejleszthető dunai víziút
- A meglévő Dunakanyar kerékpárút
- A két társközpontról város: Székesfehérvár, kisebb mértékben Veszprém vonzereje
- A Székesfehérvár-Veszprém tengely stratégiája azokat a klasztereket preferálja, melyekhez megyénk is erőteljesen kapcsolódhat: gépjármű-ipar, elektronika, műanyagipar, környezetipar, logisztika stb.
- Az „ipari háromszög”: Bp. – Székesfehérvár – Győr, melyen belül megyénk „húz”
- Győr elsődleges (É-Dunántúlra kiható), Sopron tradicionális (Selmecsi Akadémia stb.) vonzereje
- Megyénk tradicionálisan a legfőbb Ny. Európa-irányú közlekedési és szellemi folyosón helyezkedik el
- A legközelebbi Ny. Európai nyelvterülettel, a némettel kedvezőek a kapcsolattartás lehetőségei a hagyományos, ill. nemzetiségi gyökerű német nyelvi kötődések okán
- Megyénk előd-vármegyéinek Duna-balparti területei, Komárom ill. Párkány központtal természetes határon túli partnereink
- A 2. világháború előtt már jelenlévő külföldi tőkebefektetés 1990-től új és minden korábbinál meghatározóbb erősségű kapocs Európa felé; termékeink piaca is döntően az EU
- A megyei gazdaság jövedelemtermelő képessége az országosnál dinamikusabban nőtt; a GDP 1998 és 2003 között a legnagyobb fejlődést mutatva több mint duplájára emelkedett (131%),
- A külföldi tőkebefektetések növekedése
- Kiepített közúti (2), vasúti (1) határátkelőhely

- Ipari beruházásokhoz előkészített területek megléte (zöldmezőségek, barnamezőségek), jól működő ipari parkok megléte, további bővítési lehetőségekkel
- A nagyobb hozzáadott értéket előállító technológiák letelepedése
- A munkanélküliség csökkenése
- Jól működő ipari parkok megléte
- Klaszterek kialakításához adott a lehetőség, a megfelelő környezet
- A népesség általános műszaki kultúrájának magas foka; a képzett, korszerű ismeretek befogadására alkalmas ipari szakembergárda jelenléte, a szakképzési program elindítása
- A vállalkozások száma 1998-2004 között növekvő tendenciát mutat
- A megye gazdasági, üzleti infrastruktúra fejlett; jelen vannak az innovációs központ szerepét felvállalni tudó, a vállalkozások számára innovációs szolgáltatást nyújtani képes intézmények (ipari parkok, inkubátorok, vállalkozás-fejlesztési alapítványok, műszaki és tudományos szervezetek, pénzügyi intézmények stb.)
- Falusi turizmus, nemzetiségi kultúrák
- Lovas-, vadász-, horgász hagyományok
- Termálfürdők
- Egyházközpontok és zarándokhelyek a megyében

1.1.2. A kulturális és természeti örökség, a humánerőforrás-fejlesztés terén:

- A legkisebb területű Komárom-Esztergom megye a műemlékekben, helyileg védett épületekben, régészeti területekben egyik leggazdagabb térsége hazánknak, „Magyarország bölcsője”, a római katolikus egyház központja
- Kastélyok, udvarházak nagy száma
- Tatai malmok együttese; Tatán általában is a vizek, a természeti elemek és az épített környezet kultúrtáji együttélése
- Komárom – Esztergom megye kedvező táji- és természeti adottságokkal rendelkezik
- Több védett növény, növénytársulás, valamint állatfaj gazdagítja a megye természeti értékeit
- Értékes vizes élőhelyek találhatóak a Concó felső vízgyűjtőjén, az Által-ér és a Duna mentén
- A megyében 7 országos jelentőségű védett természeti terület, illetve érték található
- A hazai németiség, szlovákság egyik meghatározó településterülete a megye; botrányoktól mentes kisebbségi önkormányzati gyakorlat; nemzetiségi képzés
- Már a rendszerváltoztatás előttről számos nemzetiségi kötődésű partnerkapcsolat
- Két városunkban is jelentős kiterjedésű védett városközpont található, mely az uniós források fogadására elsősorban esélyes
- Egy történelmi (Esztergom) és egy kevésbé történelmi (Dorog) városrész megújul (ROP)
- A település(rész)-rehabilitációkat megalapozó közmű-adottságok általában kedvezőek
- Sikeres gazdasági szerkezetváltás 1990-től (multinacionális cégek által teremtett nagyszámú munkahely)
- Foglalkoztatáspolitikai intézményrendszere kiépült és hatékonyan működik
- Megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása
- Egyes nagy múltú oktatási intézmények (pl: Esztergom – ferences, Tata – piarista)
- Felnőttképzés, munkaerőpiaci kényszer
- TISZK létrejötté Tatabányán

- Budapest közelsége összehasonlítási alapot teremt (a megyei szolgáltatások színvonala felértékelődhet)
- Több kulturális szervezet működik a megyében; az iskolák is bevonhatók; a lokál-patriotizmus, a hagyományok tisztelete újra kezd felerősödni (az iparvárosokban is)
- Az idősek számára viszonylag jól kiépített alapszolgáltatási formák; nem zárkoznak el fogyatékos, illetve pszichiátriai és szenvedélybeteg személyek gondozásától sem
- Innovatív szociális ellátási formák bevezetésének pozitív tendenciája (támogató szolgálat, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás)
- Több (nem kötelezett) települési önkormányzat is fenntart időskorúak klubját és ápoló-gondozó otthonát
- A szociális szakképzés különböző szintjei jól elérhetőek a megyében
- A foglalkoztatási szolgálat partner a munkahelyteremtő- és megtartó képzések támogatásában
- Alapellátó (háziorvosi) szolgálat a teljes megyét jól lefedi
- A legtöbb célcsoport foglalkoztatás-egészségügyi ellátása megfelelő
- Mind a járó, mind a fekvőbeteg szakellátás megfelelő területi lefedettségű

1.1.3. A környezetvédelem, katasztrófa-elhárítás, infrastruktúra-fejlesztés terén:

- Erősödő környezettudatosság, a civil környezetvédő szervezetek jelenléte
- Komárom – Esztergom megye, ezen belül a Duna-térség összetett táji- és természeti adottságokkal rendelkezik
- A Dunakanyar a teljes Duna-mente egyik leginkább kultúrtáji, világörökségi rangra érdemes területe
- Erőműi lehetőségek és fejlesztési szándékok a megújuló energiahordozók általi energiatermelésre
- Erdőgazdálkodásra építhető megújuló energiahasznosítási fejlesztések
- Kedvező regionális feltételek, adottságok a szélenergia hasznosításához
- Komárom – Esztergom megye a tájrendezések, kárelhárítások tervezésére, megvalósítására alkalmas szakember-állománnyal rendelkezik
- Nemzetközileg is elismert eredményesség a bűnüldöző munka egyes szakterületein, a közlekedésbiztonság javítása terén
- Egyre több kreatív, változtatni akaró felső- és középszintű rendvédelmi vezető
- Emelkedő katasztrófaelhárítás-technikai színvonal
- A katasztrófa-elhárítás szervezete képes megfelelni a változó kockázati tényezők által megjelenő követelményeknek, a katasztrófák hatásainak, illetve az új típusú kihívásoknak; a szervezet rendelkezik a működéséhez szükséges jogszabályi környezettel, az EU-s jogharmonizáció megtörtént
- Tűzvédelmi lefedettség szintje az országos átlagon felüli, rövidebbek a vonulási idők
- Meghatározó info-kommunikációs ipar a megyében (Nokia, Sanmina-SCI)
- A megyében 13 teleház működik
- Gyakorlatilag minden nagy internet-szolgáltató jelen van a megyében
- Több ECDL vizsgaközpont működik; MÜTF EU Megfelelési Pont jött létre
- Az önkormányzatok kommunikációja folyamatosan javul, a honlapokon egyre több minden elérhető
- Több európai jelentőségű közlekedési folyosó is keresztül szeli a megyét
- A megye állami közúthálózata sűrűbb az országos átlagnál

- Magas a tömegközlekedési hálózat területi lefedettsége
- A tömegközlekedés az egyéni közlekedéssel szemben kevésbé környezetszennyező
- A tömegközlekedés szociálpolitikailag támogatott

1.1.4. Az agrár- és vidékfejlesztés, ill. a területfejlesztés intézményrendszere terén:

- A megye agrárökológiai potenciálja kiemelkedő
- A megyei szükségleteket meghaladó kapacitásokkal rendelkezünk a szántóföldi gabona- és takarmánytermesztés, az erdő-, vad- és halgazdálkodás területén
- Nagyüzemi szőlészet-borászat sikerei
- Családi gazdaságok létrejötte
- Infrastrukturális-, gép- és eszközellátottság szempontjából jelentős fejlődés történt (a rendszerváltoztatás utáni kezdeti leépülés után)
- A termelők között megszűnt a negatív diszkrimináció
- A szakmai leépülést is sikerült megállítani a felnőttképzés (pl. Aranykoszorús gazda, stb.) biztosításával
- A kisebb gazdaságoknál megkezdődött az egészséges birtoknövekedés
- Létező faluközösségek, hagyományőrző egyesületek
- Megyénkben kistérségi méretben csak a Bakonyalja halmozottan hátrányos helyzetű; máshol 1-2 településre (mikrotérségekre) korlátozódik
- A hazai területfejlesztési támogatási rendszer preferálja a hátrányos helyzetű településeket és kistérségeket
- Az erősödő határon túlnyúló együttműködés intézményrendszerének létrejötte (pl. Vág-Duna-Ipoly, Ister-Granum, Duna eurorégiók)
- Területfejlesztési szakember-ellátottság kedvező
- 2005-ben elfogadott korszerű Megyei Területrendezési Terv
- Csaknem minden megyei település már OTÉK-alapú településrendezési tervvel rendelkezik
- Fejlesztési koncepciók, programok (kistérségiek, több ágazati stb.) elkészültek
- A lakosság részéről a civil szervezetek iránti bizalom
- Számos nagy hagyománnyal rendelkező szervezet a sport, a tudomány, kultúra, népi hagyományok stb. terén
- Megyénkben általánosan elfogadottá vált a területi tervezésben a nyílt tervezési gyakorlat
- A tíz éves területfejlesztési tv. óta a megye térségfejlesztésben érintett szereplői közt sokrétű együttműködés alakult ki, jók a további összhang érdekében fontos személyes kapcsolatok is
- Néhány év óta korszerű civil-jogszabályi háttér, begyakorolt civil-támogatási rendszer
- Jól működő finanszírozási gyakorlat
- Továbbfejleszthető monitorozási gyakorlat

1. 2. GYENGESÉGEK

1.2.1. Az elhelyezkedésből, gazdaságföldrajzi, -fejlesztési adottságokból adódóan:

- Kedvezőtlen 10-es úti szűk keresztmetszet; kedvezőtlen Budapest – Esztergom közúti kapcsolat
- Kevés és gyenge Duna-híd
- Kedvezőtlen közúti, lehetetlen vasúti elérése a Közép-dunántúli régió fejlesztési tengelyének (Székesfehérvár-Veszprém) Komárom-Esztergom megye felől
- K+F potenciál gyenge, a felsőoktatásban résztvevők száma relatíve alacsony
- Közigazgatási, ill. területfejlesztési értelmű „leválasztása” a megyének Győrtől, Győr-Moson-Sopron megyétől
- Általános gyengeség az idegennyelv-tudás alacsony szintje
- Gyenge D-i irányú (így gyenge Ny-Balkán felé irányuló) közlekedési lehetőség (csak Bp-n át lehet)
- A képzett munkaerő számának csökkenése
- A pályázati feltételek csak a tőkeerős cégek számára kedvezőek
- A belső közúthálózat jelentős fejlesztésre szorul, vannak nehezen elérhető térségek
- A vállalkozók közötti együttműködés hiányos
- Sem a megyei, sem a települési önkormányzatok nem rendelkeznek általuk szabályozható befektetés-ösztönzési eszközökkel
- Kevés a befektetés-szervezéssel foglalkozó szervezet
- A munkanélküliek összetétele
- Ipari Parkok közötti információ-áramlás hiányos
- Bizalmatlanság a vállalkozók között
- Tulajdonviszonyok rendezetlensége
- Helyi befektetés-ösztönző eszközök hiánya
- Sok a kényszervállalkozás
- KKV-k nagy része tőkehiányos, ezért a pályázati lehetőségeket sem tudja kihasználni
- Befektetések katalizátor hatása csak kevéssé érvényesül
- A mikro- és kisvállalkozások száma magas, az integrátori funkciót ellátni képes közép- és nagyvállalatok aránya alacsony
- A vállalkozások tőkeellátottsága erősen koncentrált, az ösztönző döntő része a nagyvállalatokra koncentrálódik.
- A vállalati K+F tevékenység a rendszerváltás után erősen leépült
- A kis- és közepes vállalkozások technológiai színvonala általában alacsony
- Felsőfokú műszaki oktatási intézmény hiánya
- Az elmúlt 16 év gazdaságát elsősorban a bér munka túlsúlya jellemezte
- A kereskedelem, ill. általában a szolgáltatások területi ellátottsága nem egyenletes
- A kis kereskedelmi, ill. szolgáltató egységek tőkehiánya
- Kerékpárutak, kikötők hiánya, hiányosságai
- Roncsolt ipari területek, illegális személtlerakók a települések, kirándulóhelyek közelében

1.2.2. A kulturális és természeti örökség, a humánerőforrás-fejlesztés terén:

- Az egyik történeti vármegyeszékhely, Komárom határon túlra kerülése; az új megyeszékhely Tatabánya „csinált város”
- Az ipari félmúlt, de egyes legújabb ipari fejlesztéspolitikai döntések hatása is a teleépülés- és tájképre, a tájsebekre
- Néhány kiváló műemlékünk igen rossz állapota (pl. tatai piarista rendház, kastély; számos egykori pusztánk kastélyai stb.)
- A lakosság építészeti, környezetkultúra iránti, általában is alacsony fogékonysága
- Az ipari félmúltból adódó számos tájseb, meddőhányó stb. jelenléte
- Több potenciális veszélyforrás veszélyezteti a megye természeti értékeit
- Az előírt tájrendezések, környezeti kár-elhárítások vagy egyáltalán nem történtek még meg (pl. tatai Öreg-tó kotrása) vagy rossz minőségben ill. csak részlegesen (egyes bányakáros területeké)
- A relatív jómód, az urbanizáltság magas foka korán feloldotta a zártabb nemzetiségi közösségeket; vegyes-házasságok többségben
- Cigány lakosság átlagosnál magasabb munkanélkülisége, gyengébb eu. állapota és képzettsége
- Telepszerű, többszintes (panel, blokkos) lakásállomány nagy aránya a megyében
- Műemlékeink, helyileg védett épületeink általában rossz műszaki állapota, méltatlan tulajdoni viszonyaik (ez esetek egy részében)
- Számos esetben a rendezetlen ingatlan-nyilvántartási, tulajdoni viszonyok; a társasházi tulajdonforma dominanciája
- Szolgáltató és kvaterner szektor gyenge, munkahelyeik szezonálisak és rosszul fizetettek
- Közlekedési gyengeségek okán nehezen elérhető városi munkahelyek
- Regionális központi szereplők (pl: egyetemi, kórházi) hiányában a közszektor foglalkoztatási aránya alacsony
- Részmunkaidős, ill. más atipikus foglalkoztatási formák hiánya
- Csökkenő gyereklétszám és ebből fakadó forráshiány
- A kiterjedt oktatási, képzési intézményrendszer rugalmatlansága
- Egyetemi (master) szint hiánya, műszaki (bachelor) képzés gyengesége
- Szakképző rendszerünk még nem megfelelő mértékben szolgálja ki a munkaerőpiaci igényeket
- A kulturális életben nincs igazi információs kapcsolat, max. helyben hangolhatók össze a programok, a távlati tervek
- A kultúra a központi politika által anyagilag nem támogatott terület, ugyanakkor általában non-profit
- A szociális ellátási formák területi egyenlőtlensége
- Az előírtnál alacsonyabb szakképzettségi mutató
- A civil szféra alacsony részvétele a szociális ellátás rendszerében
- Kedvezőtlen szociális-intézményi infrastruktúra, korszerűtlen munkakörülmények, rekonstrukcióra szoruló épületek
- Hiányoznak egyes nappali, átmeneti és ápoló-gondozó otthoni ellátási formák,
- A lakosság gyenge egészség-tudatossága, életmódja
- Nehézipari félmúlt öröksége: egészségügyi ártalmak

- Orvos- és ápolóhiány
- Egészségügyi gép- és műszerszínvonal, -ellátottság gyengeségei

1.2.3. A környezetvédelem, katasztrófa-elhárítás, infrastruktúra-fejlesztés terén:

- Az ipari félmúltból adódó számos tájseb, meddőhányó stb. jelenléte
- Több potenciális veszélyforrás veszélyezteti a megye környezetét, lakosságát
- Hajózási feltételek elégtelensége; szakmai megosztottság a helyes irány kiválasztása terén is
- Kikötők, révek, (teher)kompok hiánya
- Energiahatékonysági törvény hiánya
- Az energiafelhasználási szokások
- Települések energiastratégiája nem kialakított.
- A mezőgazdasági hulladék szervezett formában még nem kerül energetikailag hasznosításra
- Alacsony fokú és mértékű a régióban képződött hulladékok energetikai célú hasznosítása
- Több potenciális veszélyforrás veszélyezteti a megye környezetét, lakosságát;
- A megfelelő társadalmi megbecsülés és bizalom hiánya érződik a rendvédelmi területen belül; elszívó hatás a speciális, kvalifikáltabb és idegen-nyelvtudással rendelkezők tekintetében; gyengülő közösségi szellem
- A katasztrófa-elhárítás gazdálkodási nehézségei, folyamatos takarékosági kényszer; egyes fejlesztések elmaradása
- A megyében az otthoni Internet-hozzáféréssel rendelkezők száma alacsony (drága)
- Kistélepülések Internet elérhetősége (különösen széles sávon) gyenge
- Az E–közigazgatás helyzete megyénkben
- Interregionális és kistérségi közlekedési kapcsolatok hiányosak
- É – D-i közlekedési kapcsolatok gyengesége
- A közúti átkelési szakaszok aránya 41,7 %; az országban a legmagasabb
- Az autópálya csomópontok ritkábbak a területhasználat által indokoltnál, egyesek telepítése nem kedvező, és fejletlen a csomópontokhoz kapcsolódó kereszt- irányú feltáró-elosztó úthálózat is
- A főútvonalak túlterheltek
- Valamennyi város belső úthálózat-szerkezeti hiányosságokkal küszködik
- A burkolat felületállapotát tekintve jelentős elmaradások tapasztalhatók
- Az út- és városhálózat aszinkronitása miatt több mellékút is visel főúti jellegű forgalmat
- Az önkormányzati utak nyilvántartása, karbantartása és üzemeltetése sok kívánnivalót hagy maga után
- A megye vasúthálózatát a szélsőségesség jellemzi: a korszerűen átépített hegyeshalmi vonal mellett a többiek erősen leromlottak
- A Duna térségünkben szállítási kapacitás és a rákapcsolódó kikötők tekintetében egyaránt kihasználatlan
- A megyében kiépített kerékpáros létesítmények csak belterületen, kizárólag a városokban találhatóak
- Elavult a tömegközlekedési eszközpark

1.2.4. Az agrár- és vidékfejlesztés, ill. a területfejlesztés intézményrendszere terén:

- A hagyományos állattartó telepek környezeti állapota sok kívánnivalót hagy maga után
- Az állattenyésztés mélyponton: a megye állatsűrűsége alacsonyabb, mint a 2. Világháborút követően volt
- Piacaink és azok külső hatásoktól való védelme gyenge
- Csökkenő EU-s agrártámogatások
- A jelenlegi agrárszerkezet kedvezőtlen
- A megyében még nem fejeződtek be véglegesen a tulajdonosi átrendeződések
- Központi agrárstratégia hiánya (az EU-csatlakozást követően előállt helyzetre)
- Magánkézbe került közellátási funkciók, utak, közterületek a majorságok területén
- A tanyai, majorsági, ill. aprófalvas lakosság kor- és képzettségi struktúrája
- A kistelepülési önkormányzati vagyon és adóbevételek hiánya ill. csekély volta
- Központi „falu-konceptiók” hiánya ill. ellentmondásossága (durván: arról, hogy hány főtől úgymond életképes egy falu...)
- Többcélú kistérségi társulások működése még nem kiforrott
- Regionális szervezetek központjai nem a megyénkben vannak
- A megye fejlesztésében résztvevő szervezetek együttműködése nem megfelelő
- A felhatalmazáson alapuló helyi jogalkotás túlsúlyba kerülése az életviszonyok valódi helyi szabályozásának rovására
- A civil szervezetek társadalmi aktivitása, működési hatékonysága gyenge
- Civil összefogás hiánya, információcsere hiánya, integráció hiánya
- Alacsony színvonalú lobbitevékenység
- Központi források hiánya a programozásra, projekt-előkészítésre
- Országos keretjogszabályok merevsége (pl. OTRT)
- A három irányba gravitáló egyes kistérségek (közülük 2 irány a régió kívüli: Bp., Győr)
- A regionális szerepkör hiánya a ter.fejlt. intézményrendszerében is megmutatkozik (pl. VÁTI Kht. képviselő, Területi főépítész)
- A politika beavatkozása a szakmai kérdésekbe
- A kamarák elfogadottsága a társadalom részéről még nem megfelelő
- „Hiteles emberek”, véleményvezérek kis száma (akiket szakmai, politikai véleménykülönbségre való tekintet nélkül akár települési, akár kistérségi, akár megyei szinten fenntartások nélkül elfogadnak)
- A megyei szintre decentralizált források csekély mértéke
- A hazai (nem EU-s társfinanszírozású) programok forrásainak elapadása
- Eltérő monitoring-rendszerek ágazatonként ill. a különböző területi szinteken

1. 3. LEHETŐSÉGEK

1.3.1. Az elhelyezkedésből, gazdaságföldrajzi, -fejlesztési adottságokból adódóan:

- Az elővárosi forgalom infrastruktúrájának megteremtése (P+R)
- V0-ás Komárom-Kisbér—Mór-Székesfehérvár-Pusztaszabolcs-Szolnok összekötés kialakítása, a meglévő szakaszok korszerűsítése
- Duna menti vasútvonal korszerűsítése
- A Duna folyami hajózása, kikötők létesítése
- Közúti kapcsolat több igény szinten: gyorsforgalmi út: Sz.f.vár – Mór – Oroszlány – Tata – Komárom; személyforgalomra a Zámoly-Gánt-Környe út mint alternatíva
- A közvetlen vasúti összeköttetés lehetősége: Tb.- Oroszlány – Mór – Székesfehérvár (- Veszprém)
- Duna-térség közös fejlesztése Nyugat-dunntúllal (pl. Szigetköz Térségi Fejl. Tanács)
- Együtműködésekben (pl. a klaszterekben) rejlő, még kiaknázatlan lehetőségek
- Eu-integrációs intézményeinkben rejlő tartalékok (pl. Eu-inform. irodák, Eurorégiók)
- Transznacionális integrációk a gazdaság, a szellemi élet stb. területein
- További befektetők számára kedvező befektetési helyszínek és lehetőségek előkészítése, barnamezős területek rekultivációja
- Közúthálózat fejlesztésre
- A szakképzési program megyei összehangolása
- Határ menti együttműködés erősítése a befektetés-ösztönzés területén is
- Marketing kommunikáció fejlesztése, összehangolása
- Ipari parkok integrációja
- Együtműködés a közeli fejlesztési pólusokkal, a Győr – Bp. – Székesfehérvár ipari háromszöggel
- Kapcsolódás a régióban elindult tudományos- és technológia park-fejlesztőkel (Talentis program a Zsámbéki-medencében és Technopolis projekt Székesfehérváron)
- Felértékelődik a hálózati együttműködésen, innováción, és tudáson alapuló fejlesztés; s a különböző szintű politikák (nemzeti, EU) és a támogatási rendszerek is kiemelten preferálják ezeket.
- Az innováció „húzóágazatainak” (pl. járműgyártás, járműalkatrész gyártás, elektronika) dominanciája a megye gazdaságában; ezekben az ágazatokban a régió is kimagasló termelési hagyományokkal rendelkezik.
- A már itt működő fejlett, magas termelékenységű iparágak elősegítői lehetnek az innováció-orientált fejlesztésnek és a felsőoktatás intézményrendszere bővülésének. Az FDI szempontjából a korábban megtelepedett és sikeresen tevékenykedő beruházások kedvező visszhangja és pozitív marketing hatása.
- A multinacionális vállalatok jelenléte tovább erősítheti a helyi gazdaság integrálódását a globális gazdaságba, a fejlett technológiák meghonosítását, a korszerű menedzsment és vezetési mód-szerek elterjedését, emelve mindezzel a régió technológiai színvonalát.
- Kereskedelemfejlesztéssel foglalkozó szervezetek hatékonyabb együttműködése
- Nemzetközi kapcsolatok (testvérvárosi, települési kapcsolatok) kihasználása, fejlesztése; turisztikai adottságokból eredő lehetőségek tematikus kihasználása

1.3.2. A kulturális és természeti örökség, a humánerőforrás-fejlesztés terén:

- A megye történelmi múltjában, műemlék-értékeiben gyökerező adottságok, a „Magyarország bölcsője” gondolat kihasználása
- Nemzetiségi, nemzetközi kapcsolatok kihasználása, fejlesztése
- Két potenciális Világörökség-helyszínünk: a Komáromi Erődrendszer; Dunakanyar
- További potenciális kultúrtáj-helyszín: Tata (akár az Európa Kulturális Főváros-program-ra, akár más füzérre - „Királyi városok”- felfűzve jelentős uniós támogatásra esélyes)
- Esztergom centrum-szerepének erősödése (pl. az Alkotmánybíróság végre elfogadja központjaként; a római katolikus egyház szerepe)
- A megalakuló, megalakítandó naturparkok
- Több állami természetvédelmi szervezet fokozottabb helyi, közösségi szerepvállalása
- Az előírt tájrendezések, környezeti kár-elhárítások kikényszeríthetősége az EU-s joganyag átvétele révén
- Unión belülre kerültek a főbb nemzetiségek anyaországai; a kapcsolattartás már „csak” szándék és pénz kérdése
- További történelmi és kevésbé történelmi városközpontok és városrész-központok felújítása több szakág együttműködésével, uniós és hazai kormányzati támogatással
- Panel-rehabilitáció, jelentősebb forrásokkal
- Energiatakarékosági célú épület(homlokzat) felújítások, városképre is (szerencsés esetben kedvezően) kiható vízszigetelést-megoldó magastető-ráépítések
- A társasházinál kedvezőbb (pl. lakásszövetkezeti) tulajdonformára váltás
- A régióban is jelentős számú új munkahely jött létre; közös a munkaerőpiacunk Székesfehérvárral, Mórral, Bicskével
- Vidéki munkahelyek, bedolgozási lehetőségek bővítése; táv- és részmunka
- Különböző oktatási, (szak)képzési intézményfenntartók fokozottabb együttműködése
- Szakképző rendszerünk felkészít a magasabb hozzáadott értékű munkát elvállalni képes munkaerő képzésére
- Kis oktatási, (szak)képzési intézmények integrációja
- A kiépült szociális alap- és szakellátás jó kiindulópont a speciális ellátási formák megteremtéséhez, a meglévő ellátási formák bázist jelenthetnek a fejlesztéshez
- A lakosság, az önkormányzatok, és a „harmadik szektor” számára folyamatos információ-áramlás biztosítása a szociális ellátórendszer fejlesztései lehetőségeiről, a források igénybevételeiről
- Az egyházak, civil szervezetek, vállalkozások közreműködésének növelése, a többszektoriság fejlesztése a szociális ellátórendszerben
- A kistérségi (illetve mikrotérségi) együttműködés szociális ellátásban; a rendszer-jellegű struktúrák létrehozásában valamennyi ellátotti típusra
- Ügyeleti egészségügyi ellátás és a mentőszolgálat együttes működtetése
- Egészségügyi szűrővizsgálatok bővítése
- Egészséges életmódra történő nevelés
- Kórházaink korszerűsítése

1.3.3. A környezetvédelem, katasztrófa-elhárítás, infrastruktúra-fejlesztés terén:

- A hulladékgazdálkodás teljes értékű reformja a két társulás (Duna-Vértes-köze és Közép-Dunavidéki) révén, Kohéziós Alap-forrásból – ezáltal a települési fel-hagyott lerakók rekultivációja is
- A megalakuló, megalakítandó naturparkok: gerecsei, pilisi stb.
- A két állam környezetvédelmi szervezetei közti fokozottabb együttműködés; a víz-ügyi (-pótlási, -szint) kérdések lezárása
- Az előírt tájrendezések, környezeti kár-elhárítások kikényszeríthetősége (Neszmély, Almásfüzitő)
- Az energiafelhasználás racionalizálására biztosított EU támogatások jobb kihasználása
- Összefogás az energiatermelőkkel-, szolgáltatókkal, az energia-hatékony berendezéseket gyártókkal, forgalmazókkal
- Oktatási-, nevelési intézményekkel való együttműködés; az ifjúság támogatásának megnyerése a természet- és környezetvédelem ügyének
- Az Országos Területrendezési Tervben szereplő országos jelentőségű, ill. a Megyei Rendezési Tervben szereplő térségi jelentőségű rekultiválandó területek elsőbbsége az uniós forrásoknál
- Magyarányú (további tűzoltó-technikai és más katasztrófa-elhárítási) eszközfejlesztés
- E –közigazgatásból adódó feladatok áttekintése, a lehető leggyorsabb megoldása
- Térinformatikai rendszerek áttekintése, bevezetésének támogatása
- A tartalomszolgáltatások áttekintése a civil és üzleti szférával, az új lehetőségek feltárása érdekében
- Információs Társadalom stratégia készítése
- Közúti átkelési szakaszok csökkentése
- Oroszlány – Mór vasúti összeköttetés kiépítése
- A Duna nagyobb kihasználása közlekedési és szállítmányozási szempontból
- Tata – Tatabánya közötti és a Duna-menti kerékpárutak kiépítése
- RO-LA terminál(ok) kiépítése
- Eljutási idő és körülmények javítása a tömegközlekedésben
- Közlekedési zajterhelés csökkentése
- Fajlagos energia felhasználás csökkentése a közlekedésben
- Teljesítmény arányos tarifarendszer alkalmazása a tömegközlekedésben
- A tömegközlekedési eszközök közúti forgalomban való prioritása

1.3.4. Az agrár- és vidékfejlesztés, ill. a területfejlesztés intézményrendszere terén:

- Az őstermelők, családi gazdaságok, nagyüzemek együttműködése
- Integrátori rendszerek kialakítása mezőgazdasági alágazatonként
- A termelési szerkezet átalakítása (pl. energianövények térhódítása)
- A szántóterületek csökkentése miatt át kell strukturálni a megye mezőgazdaságát; a rét- és legelőterületek növelésével az állattartás erősödhet meg
- Áttérés az agrárkörnyezetet kímélő gazdálkodási formákra
- Nemzeti Vidékfejlesztési Terv forrásainak igénybevétele

- Az elérhetőségük és közmű-feltételeik javítása a köz- és magánszféra összefogásával
- Környezeti kártételek felszámolása
- Egyedi kultúrtáji értékek megőrzése, fenntartása
- Falusi turizmus
- Eredetvédett élelmiszerek, bor, más helyi termékek
- Intézményfenntartó társulások alakítása
- Helyi munkalehetőségek új formái (pl. távmunka)
- A kevéssé terhelt természeti táj megóvása
- A kulturális örökség megőrzése
- A sajátos agroökopotenciál kihasználása
- A Leader-program (és továbbélése a 2007-2013 uniós tervezési időszakban is)
- A hivatalos regionális beosztás tiszteletben tartása mellett a lehető legtöbb ter.fejl., térségi együttműködés nyitva tartása Győr ill. a központi régió (ill. egyes térségeik: a Szigetköz, a Dunakanyar, a Zsámbéki-medence stb.) felé
- Térségi Fejlesztési Tanácsokban való aktív részvétel
- A statisztikai kistérségi lehatárolásoktól eltérő egyes célra orientált ill. nagy múltú ter.fejl. célú együttműködések ösztönzése (pl. BÖSZ, Által-ér Szövetség stb.)
- Az érdekegyeztetés új intézményeinek létrehozása, s ezáltal a civil szektor lehetőségeinek kibővülése
- Térségfejlesztés területén dolgozók közötti koordináció és kommunikáció fejlesztése
- TEIR rendszer végpontjainak telepítése legalább a kistérségi központokba
- A kistérségi munkaszervezetek és a különböző menedzserek munkájának szabályozása, racionalizálása, koordinálása
- Akár megyei, akár régiós szinten egy megnövelt legitimitású választott középszint a helyi viszonyokra vonatkozóan életszerűbb és összehangoltabb keretjogszabályokat alkothatna a jelenlegi ágazati szemléletűeknél
- Az alakuló civil szövetségek, fórumok megerősödése
- A térségi összefogás eredményeként hatékony érdekérvényesítés, közös projektek
- A régió területi tervezésének szellemi bázisává válás
- Civil és érdekképviselői szervezetek fokozottabb bevonása a programozásba
- Az idáig kellően ki nem használt Interreg források megszerzése
- Régióon belül, ill. kormányzati szerveinknél történő hatékonyabb érdekérvényesítés a forrásszerzésben is.
- Monitoring rendszer egységesítése
- Képzés, a humán erőforrás fejlesztése a monitoring területén is

1. 4. VESZÉLYEK

1.4.1. Az elhelyezkedésből, gazdaságföldrajzi, -fejlesztési adottságokból adódóan:

- Közlekedésfejlesztés nélküli gépjármű-forgalom növekedés Budapest és az agglomerálódó megyei térségeink között
- Körültekintő településrendezés nélkül indokolatlan urbanizáció kezdődik a megyében
- A Veszprém-Székesfehérvár tengely „önjáróvá” válása Komárom-Esztergom megye bekapcsolódása nélkül
- A tévesen értelmezett „regionalizáció” koncentrációt jelent (a Veszprém-Székesfehérvár tengelyre szorítkozva)
- Az informális kapcsolati hálók (melyek a Veszprém-Székesfehérvár tengelyen belül jóval erősebbek az átlagos régiósnál) „kiszorító hatása” megyénk fejlesztési elképzeléseire nézve
- Megyénk Ny-i felére gyakorolt húzó-elszívó hatása miatt Győr oka lehet a „szétesés” szcenárió nemkívánatos bekövetkezésének
- Az EU esetleges általános válsága
- A forint esetleges megrendülése, az euró-bevezetés további jelentős csúszása
- Ny-Európai tartós dekonjunktúra
- A szomszédos Szlovákia versenyelőnyének növekedése
- A megyén belüli egyenetlen fejlődés
- Nagy élőmunka igényes iparágak (elektronika) nem jönnek a megyébe, vagy elmennek a megyéből
- A klaszterek működési kereteinek kialakulatlansága, a finanszírozási problémák, a támogatás csökkenése vagy megszűnése következtében a már meglévő kezdeményezések elhalnak.
- A megye gazdasági potenciálja és fejlődése, a termelés hatékonysága területileg és ágazatilag is egyenetlen lehet
- Tőkéhez jutás terén a KKV-k a nagyvállalatokkal szemben továbbra is versenyhátrányban vannak
- K+F tevékenységgel együttműködni képes felsőfokú műszaki oktatási intézmény hiánya miatt növekvő lemaradás a közeli fejlesztési pólusoktól (Bp., Győr, a Veszprém-Székesfehérvár tengely)
- EU csatlakozásból adódó verseny erősödése a kereskedelmi-szolgáltató szektorban is
- A nagy áruházláncok térhódítása veszélyezteti a kisvállalkozások működőképességét
- Átutazó turizmus célterületévé válhatunk
- Nem következetes gazdaság-, ill. turizmusfejlesztési stratégiák

1.4.2. A kulturális és természeti örökség, a humánerőforrás-fejlesztés terén:

- A műemlékeket, egyes helyileg védett épületeket (pl. tatabányai volt Tiszti Kaszinó) az állami, önkormányzati szféra pénztelensége és a (mecénás-szereptől tartózkodó) vállalkozói szféra együttesen vagy külön-külön a rom-sorsra és bontásra juttat

- A tartósan leromlott állagú történeti épületek városképromboló hatásúak; a közvélemény előbb-utóbb „eltakarításukat” pártolja
- Az ivóvíz-bázis veszélyeztetettsége
- Az árvízi veszélyeztetettség a természeti értékekre, vizes élőhelyekre is kihat; ugyanakkor az időszakonkénti vízhiány is gond
- A felszíni vizek minőségvédelmi veszélyeztetettsége
- Fokozódó „környezeti stresszhatás” éri a természetet: pl. közlekedési és más eredetű zaj-, rezgés-, fény- stb. szennyezés
- Az átalakuló kisebbségi önkormányzati, regisztrációs rendszertől való félelem a történelmi tapasztalatok okán
- A zöldmezős fejlesztések (továbbra is) elvonják a tőkét, a figyelmet a már beépített településterületek felújításától
- Parkolási, mozgáskorlátozottak bejutására vonatkozó és egyes más jogszabályok merev alkalmazása
- A közlekedés, gépkocsi-tartás terén bekövetkezett nagyságrendi változásra a városias települések nincsenek felkészülve
- Zöldterületek csökkenése a településeken belül
- Egyes oktatási, képző intézmények demográfiai okokra visszavezethető megszűnése
- A túlkínálat miatt kialakuló egészségtelen verseny a képző intézmények között
- A nem iskolarendszerű képzés térnyerése munkahelyek száma csökken
- Divatirányzatok erősödése, „az az érték, ami drága” szemlélet, az olcsó vagy ingyenes kulturális szolgáltatások elértéktelenedése
- Az aktív korú népesség arányának csökkenése
- A nyugdíjasok számának emelkedése
- Szociális célú források hiánya, alacsony állami normatívák
- A szociális ellátást igénylők számának magas aránya
- Közlekedési eredetű egészségügyi ártalmak
- Az EU orvos- és ápoló-elszívó hatása
- A rosszul értelmezett regionalizáció megyénk kórházaira nézve

1.4.3. A környezetvédelem, katasztrófa-elhárítás, infrastruktúra-fejlesztés terén:

- Az árvízi veszélyeztetettség; ugyanakkor az időszakonkénti vízhiány is gond;
- Az igen erős gazdasági potenciál, amely elsősorban a „feltartóztathatatlan növekedés” szcenárióban érdekelt (rövid távon) – ez ellentétes a térségi érdekekkel
- A felszíni és a karszt-vizek minőségvédelmi veszélyeztetettsége
- Cementgyári problémakör: a régi gyár Lábatlanon a legrosszabb megoldás; kérdés, hogy az új helyszín a legjobb-e ?
- Az energia-felhasználók energiatudatossága alacsony színvonalú
- A megcélzott réteg szűkös anyagi helyzete nem teremt jó feltételeket az energia-takarékos termékek és technológiák gyors elterjesztéséhez; érdektelenné válhatnak
- Korrupciós veszélyeztetés a rendvédelemben
- A nagyarányú eszközfejlesztést késve követő létszám-, képzettség- és szervezet-fejlesztés a rendvédelemben és a katasztrófa-elhárítás terén
- Az információ erőforrás, ha nem vagy rosszul menedzseljük, lemaradunk
- A megyében maradnak elérhetetlen területek a korszerű IT szolgáltatások vonatkozásában

- Az közút és kerékpárút hálózati fejlesztések elmaradása
- A MÁV a megye területén nem kíván fejleszteni
- A tömegközlekedés üzemeltetési támogatásának hiánya
- Csökken a tömegközlekedés iránti igény
- Az egyéni közlekedés erősödése terheli a városokat, tovább rontja a tömeg-közlekedés gyorsaságát

1.4.4. Az agrár- és vidékfejlesztés, ill. a területfejlesztés intézményrendszere terén:

- Nőhet a művelés alól kivett területek aránya
- A gyümölcsstermelés leépül, nem tudja felvenni a versenyt az olcsó importtal
- A piaci hatások és a globális verseny sok esetben a természeti adottságok determinációját kioltják, és nem az ökológia és az ökonómia kedvező ötvözése valósul meg
- Az Egységes Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap a hazai beidegződöttségek okán a tömegtermelő, for-profit mezőgazdálkodás pótlólagos forrásává válhat a kívánt agrárszerkezet-váltás ösztönzése helyett
- Az életszínvonalra tartósan is kedvezőtlenül ható gazdasági intézkedések a tudatos, igényes (élelmiszer)vásárlói magatartásformák (pl. bioélelmiszerek fogyasztása) ellen hatnak
- Szegregációs folyamatok elmélyülése a kistelepüléseken
- Agrár-munkanélküliség
- A népesség-csökkenésből adódóan az intézmény-fenntartás ellehetetlenülése a kistelepüléseken
- Saját erő hiánya miatt is megghiúsuló fejlesztések a kistelepüléseken
- Növekvő üzemanyagköltségek miatt a városi munkalehetőségek is egyre inkább „távolodnak” a kistelepüléseken élőkől
- Fejlettebb kistérségek és központjaik elszívó hatása a hátrányos helyzetű kistérségre
- Kedvezőtlen egészségügyi és szociális helyzet a kistelepüléseken és a hátrányos helyzetű kistérségben
- A kellő mértékű források hiánya esetén a szükséges intézményrendszer finanszírozása nem megoldható a kistelepüléseken és a hátrányos helyzetű kistérségben
- A félreértelmezett regionalizáció az állam részleges „lebontása” helyett a megyei ter. fejl. szereplőktől való hatáskör-elvonásban, megyén kívülre történő koncentrációjában valósul meg
- A politikum túlsúlya a ter.fejl., közig. és más szakértők rovására a ter. fejl. int. rendszer teljes vertikumában
- A gazdasági, ill. civil szereplők valós befolyásának gyengülése a ter. fejl. döntésekre, az uniós források feletti kontrollra nézve
- A politikai döntések áldozatává válnak a kamarák, az érdekérvényesítő képességük tovább romlik
- A politikai döntések áldozatává válnak a civil szervezetek, az érdekérvényesítő képességük tovább romlik
- Elhúzódó, egyre bürokratikusabb döntés-előkészítés ill. döntések esetén a kistérségi társulások együttműködése megromlik, a társulások szétesnek
- A határon átnyúló együttműködések koordináció hiányában csak tervek maradhatnak
- Hatékony kommunikáció hiányában elsorvadhatnak a fejlesztési kezdeményezések

- Nem megfelelő kommunikáció a civil szervezetek, az önkormányzatok és a gazdaság között, emiatt elszigetelődés
- A civil kezdeményezések koordináció hiányában kiolthatják egymást
- Nem érvényesül a civil szervezetek társadalmi kontroll szerepe
- A nem-megvalósuló program-elemek, egyes több évtizede húzódó projektek csalódottá és passzívvá teszik a megye térségfejlesztési szereplőit
- A programozási dokumentumok, a források megszerzésének a hiányában, csak „asztalfióknak készülő” dokumentumok maradnak
- A szükséges fejlesztések elmaradása, finanszírozás hiányában
- A hiányos monitoring-rendszer még a csekély megszerzett források visszafizetésével is fenyegethet

2. ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉS

A megye fejlődését, fejlesztését meghatározó tényezők elemzése a fenti összegzett SWOT-analízis alapján a területfejlesztési koncepció-készítés sarkalatos pontja, melyet a tervezők a társadalmiasított, nyílt tervezési módszertan szerint a munkacsoportok aktív bevonásával szándékoznak megfogalmazni. Várjuk a jelen egyeztetési anyagot kézbe vevő valamennyi Tisztelt Véleményezőnk észrevételét, a szakterületét vagy lakóhelyét, kistérségét érintő **leginkább hangsúlyosnak vélt** megállapításokat illetően (akár valamely hiányzó téma-területi értékelésre kívánják a figyelmünket felhívni, akár egyetértenek-megerősítenek, akár ellenvéleményüket fogalmazzák meg bármely leírt résszel kapcsolatban) !

3. KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE LEHETSÉGES FEJLŐDÉSI PÁLYÁI, A JÖVŐ „FORGATÓKÖNYVEI”

A Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Konceptió helyzetelemző fázisának zárásaként, az előzőekben részletezett külső hatás-, illetve belső adottság-elemzésekre és a csatolt összesített SWOT-elemzésre, -helyzetértékelésre alapozva, három fejlődési-fejlesztési változat, „forgatókönyv” (scenárió) felvázolása a tervezők célja. Hangsúlyozni kell, hogy nem a megye, mint közigazgatási és/vagy területfejlesztési középszint jövőjéről szól e rész, hanem a Komárom-Esztergom megye területén élők, illetve az itt tevékenykedők életének, munkafeltételeinek, környezeti-társadalmi-gazdasági körülményeinek prognosztizálható változásairól. A 3.1. ill. 3.2. pont alatti „rossz irányú” forgatókönyvek az ezekhez vezető utak elkerülésére, azaz a megye területfejlesztési szereplői „védekező típusú” intézkedéseinek a megalapozására szolgálnak; míg a kívánatos 3.3. pont alatti scenárióra a **jövőkép**, a megye „küldetésének” megfogalmazása és a megteendő lépések fő irányának ismerete végett van szükség. Ezeken kell ugyanis alapulnia a Területfejlesztési Konceptió javaslattevő fázisában felvázolandó célok piramisának, melyek a stratégiai programozás során majd a középtávú területfejlesztési intézkedéseket is meghatározzák.

3.1. A „FELTARTÓZTATHATATLAN NÖVEKEDÉS” FORGATÓKÖNYVE

A megye továbbra is intenzíven részt vesz a globalizációs folyamatokban, az externális hatásokra kevésbé ügyelve; cél az anyagi jólét fokozása, ennek érdekében a befektetések ösztönzése, a munkahelyteremtés akár külső munkaerő importja árán is. Elmaradnak az ipari félmúlt környezetet terhelő kártételeinek rehabilitációi, folytatódnak a belterületek (lakóterületek, ipari parkok) terület-növekedései. Feltartóztatlanul nő a forgalom.

Komárom-Esztergom megye példaértékű gazdasági fejlődése tovább folytatódik. Folyamatosan telepednek le a munkahelyteremtő beruházások, melyek a szakképzett munkaerő foglalkoztatását biztosítják. A beruházások elsősorban a kedvező közlekedéshálójai, logisztikai helyzetű területeken – elsősorban a Tatai medencében, az M1 autópálya és a 10-es sz. főút térségében, ill. a Duna-menti agglomerációs sávban – valósulnak meg. Az ipari beruházások maguk után vonják a kereskedelmi létesítmények további bővülését is. Ennek eredményeként a meglévő területi különbségek tovább növekednek, a kialakult település-hálózati, térségi aránytalanságok, feszültségek tovább erősödnek.

A nagy ütemű tőkebefektetések elsősorban zöldmezős beruházásokat eredményeznek, mivel ezek gyorsabban és olcsóbban valósíthatók meg, mint a barnamezősek. A zöldmezős fejlesztésekhez viszont újabb mezőgazdasági területek művelés alóli kivonása szükséges. A gazdasági növekedés és a megteremtett munkahelyek a megyénkbe vonzzák a munkavállalókat nemcsak az ország keleti és más részeiből (elsősorban Északkelet-Magyarországról és az Alföldről), de a határon túlról – Szlovákia magyarlakta területeiről – is nagy számban fog a szakképzett munkaerő ideérkezni. Közülük kevesen telepednek le tartósan, jellemző lesz a heti, sőt a napi ingázás is, jelentős közlekedési többletterhelést okozva (különösen pontszerűen: az ipari területek bevezető útsatlakozásainál, a határátkelőhelyeken stb). A munkaerő akár ideiglenes elhelyezéséhez is viszont szükséges lesz a lakóterületek „mennyiség-centrikus” fejlesztése, az építészeti színvonal és a helyi hagyományok rovására.

A gazdasági növekedésnek megfelelően átalakul a szakképzési rendszer. A megyében elsősorban a nagyobb hozzáadott értéket előállító technológiák fognak letelepedni, ezért a szakképző rendszernek jelentős változáson kell átesnie és alkalmazkodnia kell a munkaerőpiac igényeihez. Ez a fejlődés jelentős hatással lesz az egészségügyi ellátásra is. A környezetterhelés megnő, bár környezetszennyező beruházások letelepedése ezen scenárió szerint sem várható. Ugyanakkor a nagy ütemű tőkebefektetés folyamányaként (és a nagymértékben karcsúsodó közigazgatási rendszerből adódóan) szinte kontroll nélkül kerül sor érzékeny természeti területek és ökológiai folyosók igénybevételével újabb és újabb ipari parkok és telephelyek létesítésére. A települések határában egyre több helyszínen kerül sor lakóparkok és üdülőövezetek kialakítására, nemegyszer NATURA 2000-es területek rovására.

Az intenzív, iparszerű, tömegtermelő mezőgazdasági termelés ismételt térnyerésével olyan védelem alatt nem álló, de értékes területek sérülnek, amelyeken sokkal inkább az ökológiai gazdálkodásnak és az extenzív, tájfenntartó agráriumnak lenne létjogosultsága. Eközben a mezőgazdasági telephelyek környezetszennyezése (trágyaelhelyezés, vegyszer-tárolás stb.) nem csökken. A turizmus jelentős fejlődése a környezet nagyfokú igénybevételét idézi elő, miközben a zöldszturisztikai fejlesztések a szervezeti és finanszírozási hiányosságok miatt csupán szerény mértékben fejlődnek. A natúrparkok kialakítására még sokáig nem kerül sor, ellenben néhány helyszínen vonatkozásában az elburjánzó tömegturizmus újabb és újabb kontrollálatlan beruházási hullámot gerjeszt.

Az évtizedek óta meglévő tájsebek rekultivációjára forráshiány miatt nem kerül sor, miként a régió környezetvédelmi vonatkozású nagyprojektjeinek megvalósítására (pl. tatai Öreg-tó és Által-ér rehabilitációjára) sem. A közigazgatás korszerűsítése nem képes orvosolni a környezet- és természetvédelmi igazgatás fejlesztési igényeit és az állami, illetve önkormányzati apparátusban minimális kapacitás jut a megelőző-ellenőrző feladatokra, így a védett területek jobbára csupán papíron léteznek. Egy-két „kirakat” rekultivációra, rehabilitációra talán sor kerül; de az átfogó, programszerű tájrehabilitációk (lévén a zöldmezős fejlesztések, mint alternatíva előtt kevesebb akadály) késedelmet szenvednek. Az épített környezet értékei megóvása-helyreállítása terén a „megaprojektek” érvényesülnek, igaz többnyire csak egyre távolibb időhorizontú tervek formájában: világörökségi programok (Komárom, Esztergom), teljes belváros-rehabilitációk (Tata, Tatabánya-Óváros stb). Folytatódik, de nem válik átütő szemléletformáló vidékfejlesztési eszközzé a Leader-program. Mind a közigazgatás, mind az önkormányzati középszint reformja során a centralizációs jegyek dominálnak; megyénk az egyre növekvő gazdasági súlyát továbbra is kevésbé tudja komplex centrum-szereppé átváltani. A növekvő K+F szektor mellett is csak kevésbé válik megyénk a tudásipar, a kvaterner szektor, a személyes és gazdasági szolgáltatások, a „sokcsillagos” turizmus bázisává. Egyes szigetszerű, kellemes lakóterületeken jó lesz élni, de a térségi összkép diszsonáns lesz. Bizonyos szolgáltatások (pl. igényes, állandó társulatot felmutató színházak) továbbra is csak másutt lesznek elérhetőek.

3. 2. A „MEGTORPANÁS, SZÉTESÉS” FORGATÓKÖNYVE

A megye eddigi intenzív gazdaságfejlődése külső és belső okok eredőjeként megtorpan. Elfordul a térségtől több meghatározó befektető. Szerepet veszít úgy a Közép-Dunántúli Régió belül, mint a Budapest-Győr tengelyen értelmezve. Az eddigi intenzív növekedés negatív visszahatásainak eredőjeként a további fejlesztések elleni szélsőséges hangulat uralkodik el. Megerősödnek a befelé fordulást, bezárkózást szorgalmazó, a globalizációt általában is ellenző hangok. Nem jönnek létre a szükséges (külső és belső) közlekedési kapcsolatok, a megye a 3 pólusa mentén gyakorlatilag szétesik.

Komárom-Esztergom megyében a gazdasági növekedés, a működőtöke-beáramlás megtorpan. A munkaerő-igényes iparágak számára kedvezőbb helyszín az ország keleti része, valamint külföldi versenytársaink (ott jobb befektetési lehetőségeket kínálnak). A már itt működő cégek közül is többen áttelepíthetik a tevékenységüket. A szakképzés reformjának elmaradásával a fejlett technológiát letelepíteni kívánó cégek számára megyénk nem képes biztosítani a szakképzett munkaerőt. Az általános reáljövedelem-csökkenés és a lakástámogatási rendszer szűkülése miatt visszaesnek a lakásépítések, és a kereskedelmi beruházások is a diszkont-áruházláncok szegmensére korlátozódnak. A mezőgazdasági termékszerkezet-váltás elhúzódik. A Leader-program kezdeti eredményeit az általános depresszió visszafordítja.

Komárom-Esztergom megyében a gazdasági recesszió és az érdekképviselő, információ-áramlás hiányosságai miatt befelé fordulás kezdődik. Lanyhulnak a régiós és határon túlnyúló kapcsolatok. A közlekedési beruházások, útfelújítások üteme visszaesik, de az információ-technológiai fejlesztések üteme is elmarad a kívánatostól. A globalizációt ellenzők és a helyi gazdaság teljesítőképességével elégedetlenek köre erőteljesen bővül, amivel párhuzamosan ellentmondásos nézetek jelennek meg. Egyre többen a környezet- és természetvédelmi szemlélet erősödésében és a bürokrácia elburjánzásában látják a problémák okát, míg mások éppen ellenkezőleg: a zöld szemlélet általános gyengeségével magyarázzák a nem fenntartható gazdaságfejlesztést és az egészségkárosító környezeti folyamatokat. Ebből adódóan egymással ellentétes fejlesztési törekvések jelennek meg, aminek következtében számos (köztük környezeti értelemben is előremutató) beruházás – pl. a komplex hulladék-gazdálkodási rendszerek kiépülése – hiúsul meg. Az általános degradációs folyamatok felerősödnek, számos területet az elhanyagoltság jellemez és több egyedi tájérték, védett terület állapotában visszafordíthatatlan, negatív változások állnak be. Az elgyomosodó, kezeletlen tájakra az átgondolatlan hasznosítási módok és a környezetszennyezés különböző formái nyomják rá bélyegüket és csupán néhány frekvenciált helyszínen lesz lehetséges némi szintentartást elérni. Épített környezetünk megóvása az általános forráshiány miatt tovább várhat magára – ennek „eredményeként” még az országosan védett emlékek közül is lesz, amelyek visszavonhatatlan állagromlást szenved, egészében ill. értékes részleteiben megsemmisül.

Megindul a megyéből kifelé történő népességmozgás (amely elsősorban a szomszédos, dinamikájukat megőrző régiók: Budapest térsége, Győr-Moson-Sopron megye felé irányul), s ezt a beköltözők kisebb száma nem lesz képes pótolni. A természetes fogyás is felerősödik. Egy ilyen helyzetben szükségszerűen megerősödnek az egyes kisebb térségek, települések részéről a maguk sorsát a fejlődőképesebb régiókhoz kötni kívánók kiválási törekvései is.

3.3. A „HARMONIKUS, KIEGYENSÚLYOZOTT FEJLŐDÉS” FORGATÓKÖNYVE – A MEGYE KÍVÁNATOS JÖVŐKÉPE

A megye továbbra is intenzíven részt vesz a globalizációs folyamatokban, azonban az externális hatásokra fokozottan ügyelve. Cél nem csupán az anyagi jólét fokozása, hanem a társadalmi és környezeti értékek megóvása, sőt kiteljesítése. Megyénk a határmenti helyzetét kihasználva, húzóerejévé válik régiójának és összekötő kapocs lesz Dél-Szlovákia, a Nyugat-Dunántúl északi része és a Budapest-környék pilisi, dunakanyari tájai felé is.

Az összehangolt és a megye települései által is elfogadott fejlesztési koncepció alapján kiegyensúlyozott területi fejlődés indul el. Egyre több fejlett, kevésbé környezetterhelő technológiát alkalmazó beruházás valósul meg a megyében, melyek a szakképzett munkaerőnek hosszú távra biztosítanak megélhetést. Továbbra is jelen lesz ugyanakkor a munkaerő-igényes tevékenységek többsége, melyek a kevésbé képzett munkaerő foglalkoztatását is ellátják. A gazdasági szerkezetváltást technológiai megújulás kíséri. Komárom-Esztergom megye a növekvő K+F szektor, az egyre inkább itt is megjelenő tudásipar, a kvaterner szektor, a személyes és gazdasági szolgáltatások, a „sokcsillagos” turizmus egyik észak-dunántúli bázisává válik. A mezőgazdaság termékszerkezet-váltása is elősegíti a megye harmonikus fejlődését.

A kiegyensúlyozott gazdaságfejlesztés eredményeként a megye fejlődésében optimális folyamatok indulhatnak el. Az ökológiai szemlélet erősödésével és a fenntarthatóság elvének szem előtt tartásával valamennyi természetvédelmi terület és ökológiai hálózati elem (nemzeti illetve NATURA 2000-es egyaránt) vonatkozásában megszűnik az ad-hoc jellegű beavatkozások okozta nyomás. A természeti értékek tiszteletben tartásával csak azon területeken indulnak meg társadalmilag nagymértékben támogatott fejlesztések, amelyek valóban „elbíriák” az intenzívebb területhasználatot, környezetterhelést. Mindez találkozik a zöldek szimpátiájával és a nemzetközi elvárásokkal, ami széleskörű elismerést adhat Komárom-Esztergom megyének. Ez lesz az a megye, ahol a gazdasági recessziós folyamatokat sikerül az egyébként is védendő tájakra korlátozni, miközben az ipari, mezőgazdasági, idegenforgalmi és egyéb fejlesztésekre alkalmas térségeinkben országos viszonylatban is kiemelkedő növekedést sikerül elérni. Mindez a táj- és természetvédelem tekintetében is a konfliktushelyzetek minimális szintre esését eredményezheti és az ágazat anyagi eszközeit a védett értékek zöldszturisztikai szemléletű fejlesztésére lehet fordítani. A megyében a Vértesi mellett létrejön a Bakonyaljai Natúrpark és a Gerecsei Natúrpark is.

A közlekedési hálózatban egyaránt erősödnek a megyén belüli és kívüli kapcsolatok. Növekszik a lakosság környezet-tudatossága. A megyében megnövekszik a környezetvédelmi beruházások száma, létrejön két korszerű regionális hulladékgazdálkodási rendszer. Mivel a zöldmezős fejlesztések elé a hatékony helyi közigazgatás korlátot tud állítani, a beruházók rá lesznek kényszerítve a barnamezős, rekultiválandó területek igénybevételére, hasznosítására. A megerősödő mecénás-tudat a meghatározó állami, EU-s források mellett magántőkét is bevon a kulturális javak, köztük a műemlékek megóvásába, új méltó funkcióval való ellátásába.

A kistérségek adottságait kihasználó fejlesztésekkel sikerül munkahelyeket teremteni a kistelepüléseken is (pl. falusi turizmus, agrár-munkahelyek, távmunka stb.), melyek elősegítik a meglévő területi különbségek minimalizálását. Sikeresen folytatódnak a Leader-programok.